כל הנשבעין פרק שביעי שבועות מז.

וכל דדמי ליה. כל שבועה לשעבר: **משחק בקוביא.** נזלין דרבנן הוא דאמרינן[ד] אמסכתא לא קניא אבל מדאורייתא לאו גזלן הוא: **היכי תנן.** ר' יוסי אומר יחלוקו או ר' מאיר אומר יחלוקו: **לסיוי.** לשבועת הלוה סיוי שהשביע הקב"ה את ישראל על לא תגזול והוא יפרע מן הכופר ממון לחכירו אבל כ"ד אין מזקקין לא לשבועה ולא לפרעון: **למחויב לה.** על זה שהודה במקצת וכיון שאינו יכול לישבע שהרי חשוד הוא ישלם: **וכן היתומים כו'.** מתני' היא בפירקין: **אי נימא מן הלוה.** אם הוליאו שטר עליו לא יפרעו אלא בשבועת יורשין המפורש במשנתנו שבועה שלא פקדנו אצא כו': **לא שנו.** דבשבועה מיהת יפרעו יתמי מלוה שהוליאו שטר על יתמי לוה: **כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה.** (א) משעה שמת לוה אין לו למלוה ליפרע מן היתומים אלא בשבועה דקי"ל [ניטין לד:] אין נפרעין מן היתומים אלא בשבועה: **ואין אדם מוריש.** לבניו ממון שהוא מחויב עליו שבועה אלמא הואיל והוא מחויב שבועה שלא התקבלתי מוב זה ויתומין אין יכולין לישבע כן אלא שלא פקדנו אצא ואין זו השבועה המוטלת על אביהם וגם יתמי לוה אין יכולין לישבע שפרעו אביהן קאמר רב ושמואל שלא יפרעו. אלמא המחויב שבועה ואין יכולין לישבע לא זה ולא זה סבירא לרב ושמואל מחזה שבועה לפיי ואין כאן לא שבועה ולא פרעון: **לישבע.** דהא מודה למטף ולא כל הימנו של כל מוטף לומר שלי מטפתי: **ליכא תרי סהדי.** ומיגו דאי בעי למימר לא מטפי מהימן נמי למימר דידי מטפי: **לפעריה.** משום דאי מיגו: **איכא חד סהדא.** ואי אמר לא מטפתי הוה בעי לאשתבועי להכחיש את העד: **לישתבע.** את השבועה שהעד מחייבו אינו יכול דהא מודה למטף והעד מחייבו לישבע שלא מטף וגבי הך שבועה הוא פסול כגזלן אבל כל שבועות. והא ליכא למימר לישתבע דלדיליה מטף שאין זו שבועה המוטלת עליו: **כין שניהם.** אם בעלי הדין קיימין: **מה לי הוא ומה לי אבוה.** מאחר שהוא טוען טענת גרי למה אינו יכול לישבע: אכיו

הלכתא מאי א"ל לא ידענא. והא דאמרי' בסמוך עבד רב נחמן עובדא יחלוקו זה היה אח"כ והא דפריך מינה לקמן אם איתא אלמא מספקא ליה והא רב נחמן כו' ידע הש"ס דבי אמר אם איתא בכר עבד עובדא: **הוה** יתיב ר' **אבא** קמיה. משמע שהיה תלמידו והא דקרי ליה לעיל ר' אמי רבותינו הכי נמי מצינו בפרק חבית (שבת דף קמו:) שקרא רב רבותינו לרב כהנא ורב אסי שהיו תלמידיו אבל קשה מפרק אלו מציאות (ב"מ דף כד:) דר' אמי אשכח פרגיות שחוטות בין טבריא לציפורי אתא לקמיה דר' אבא אמר ליה זיל שקול לנפשך אלמא לא היה רבי אבא תלמידו ולספרים דגרסי אתא לקמיה דר' אסי ניחא טפי דאע"ג דר' אמי היה יותר גדול מרבי אסי דבכל מקום מזכיר ר' אמי קודם ר' אסי ובהניזקין (ניטין דף נד:) גמרא דהמטמא והמדמע והמנסך אמרינן הוא דאתא לקמיה דר' אמי א"ל ר' אסי רבי אמה אומר כן מכל מקום היה מכירו והיה רבי אמי בא ליטול עצה ממנו ועוד י"ל דלאחר זמן היה ר' אמי ראש והיו בחיים הדיינין לפניו[ה]:

ביון דאמר חטפי הוה ליה כגזלן. פירש' בחזקת הבתים (ב"ב דף לב.): **מתוך שאינו יכול לישבע משלם.** דוקא בחשוד שלא יפקיעו ממונו ממנו ותקנו לספר שבועה אבל הכא ובחמשים לא ידענא משלם וה"נ בחמתי' ביון שמוטל על יתומין שבועת אביהם ואין יכולין לישבע משלמין כי הלוה דלא שבא מחויב התובע שבועה ולא שבא מחויב הנתבע שבועה ואין יכול לישבע [ה] אותה שחייב אותו משלם הנתבע תימה דמשמע הכא דרב נחמן דעבד עובדא יחלוקו כר' יוסי דלית ליה דר' אבא וקשה לר"י דבפרק השואל (ב"מ דף לז: ושם) אמרי' אמתני' דשואל את הפרה שאלה חלי יום כו' ליתא תיהוי מיובתא דר' יוחנן ורב נחמן דאמרי תרוייהו אם לא כיון והלה אומר איני יודע פטור אינו יכול לישבע ביניהן כדרבא דאמר רבא מנה לי בידך והלה אומר אין לך בידי אלא חמשים וחמשים אינו יודע מתוך שאינו יכול לישבע משלם והיינו כר' אבא וי"ל דרב נחמן ודאי לית ליה דר' אבא אלא דמוקי אתני' דשואל (שם) כר' מאיר וכמו שמפרש רבי אבא מילתיה דר' מאיר ואיהו סבר כר' יוסי והשתא נמי ניחא הא דלא מוכח בפרק קמא דכתובות (דף יב: ושם) דהא דרב יהודה דאמר מנה לי בידך והלה אומר איני יודע חיי' דשמואל היא דהא לא מצי מוקמי אתני' דשואל כגון שיש עסק שבועה ביניהן וכדרבא דהא פליג הכא אדר' אבא והשתא ניחא דשמואל מוקי אתניתין כתנא דבסמוך ומקייא ליה לדר' אבא אבל מיהו סבר כר' שמעון בר' טרפון דדרשי לקרא למילתא אחריתי ופליג אדר' אבא ע"ק לר"י דבחזקת הבתים (ב"ב דף לג: ושם) משמע דהלכה כר' אבא דקאמר סברוה רבנן קמיה דאביי למימר היינו נסכא דר' אבא דעובדא דהתם ומסיק נמי אלא אי דמי הא דר' אבא כו' ואילו לקמן (דף מח:) אמרינן הא דיינא דעבד כרב ושמואל עבד ודעבד כר' אלעזר עבד ור' אלעזר סבר כר' אבא דעולין היתומין ולא מפסידין משמע דמילתא דרב ושמואל עיקר כמו ר' אבא ועוד תימה דבכל מקום קיימא לן כרב נחמן בדיני ולקמן קאמר דעבד כרב ושמואל עבד כר' אלעזר עבד ורב נחמן דאמר יחלוקו לא מדבר כלל משמע דלית הלכתא כוותיה ורביו תס פירש בספר היטר דהלכתא כרב נחמן דאמר יחלוקו כשאינם חשודים דקיימא לן כוותיה בדיני וכר' אבא בנסכא כדאמרי' בחזקת הבתים (שם) וכן בחמשין לא ידענא כדאמר רבא דשואל (ב"מ דף נח. ושם) ורב נחמן נמי סבירא ליה כר' אבא בנסכא ובחמשין לא ידענא מתוך שאין יכול לישבע משלם וב"ש נמי דהוה לן למימר כשהמובע מחויב שבועה דמפסיד אלא משום דשבועת התובע לא הוה אלא מדרבנן ואין מפסיד [ולא] משלם כשאין יכול לישבע אלא בחמחויב שבועה דאורייתא ולהכי ביתומין אמת לוה בחיי מלוה או בפוגם שטרו דהוא שבועה דרבנן שבועת יורשין וזוטלין ולא מפסידין לרב נחמן ור' אבא וכשניהן חשודין מפסיד התובע חצי אף על גב דלא רמיא עליה אלא שבועה דרבנן וטעמא משום דקנסינן ליה לפי שהוא חשוד ולרב ושמואל אית להו דאפילו בשבועה דרבנן מתוך שאינו יכול לישבע מפסיד הכל ובשניהן חשודין נמי מפסיד התובע הכל דחזרה שבועה לפיי וביתומין מן היתומין דוקא דעבד כרב ושמואל עבד ולא

מסורת הש"ס

א) [שבת סו.], ב) [שם], ג) [לקמן מח.], ד) [לעיל לב:], ה) סנהדרין יז:, ו) [לעיל מה.], ז) [כתובות פח.], ח) כתובות פח., ט) ב"ב לב: [לעיל לב:, י) [סנהדרין כד:], כ) [וע"ש תוס' ב"ב לד. ד"ה הוס],

תורה אור השלם

ו. שבעת יָמִים תֵּהְיֶה בֶן שִׁנְּתָם אַם לֹא שִׁלַּח יָדוֹ בִּמְלֶאכֶת רֵעֵהוּ וְלָקַח בְּעָלָיו וְלֹא יִשָּׁלֵם:
שמות כב י

הגהות הב"ח

(א) רש"י ד"ה כבר וכו' דמשעה שמת: (ב) תוס' ד"ה מתוך וכו' אותו שחייב שבועה משלם המחבע מימה:

רבינו חננאל

ואכל. אי שאכלתי ולא אכל הרי הוא כחשוד על שבועה כפירה ממון ונשבע שכנגדו ונוטל: אם היה משחק בקוביא ומלוה ברבית כו'. אסיקנא תנא חשוד בשבועות ומלוה ברבית פסולי דאורייתא. וקתני נמי מפריחי יונים וסוחרי שביעית פסולי דרבנן: ירושלמי החשוד על השבועה מאימתי מקבלין אותו משיבוא לב"ד שאין מכירין אותו ויאמר להן חשוד אני: היו שניהן התובע והנתבע חשודין אמר רב נחמן ר' יוסי אומר יחלוקו. ועבד רב נחמן עובדא כר' יוסי דאמר יחלוקו: חזרה שבועה למקומה: ירושלמי רב הושעיה אמר קומי ר' אמי בשם רבנן דחמן חזרה שבועה לבעלין ממה דחשיד ולא יכיל למישתבע ליה קום שלם ליי: אמר ר' אמי רבותינו שבבבל ומאן נינהו רב ושמואל אמרי חזרה שבועה לסיני. כדתרצי למתניתין. האי דתנן וכן היתומים לא יפרעו אלא בשבועה. רב ושמואל דאמרי תרוייהו לא שנו אלא דמת מלוה בחיי לוה שנשבעין יורשי מלוה ונפרעין מיורשי לוה. אבל מת לוה בחיי מלוה כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה ואח"כ יפרע מהן. כדתנן אין נפרעין מנכסי יתומין אלא בשבועה. וכיון שנתחייב שבועה ומת. אין אדם מוריש שבועה לבניו דהו"ל כאילו חזרה שבועה לסיני אין כאן דין שבועה. וכל כי האי גוונא פקעה מלוה. רבותינו שבא"י ומאן אינון ר' אבא אמרו חזרה שבועה למחויב לה. ואינו יכול לישבע משלם. דההוא נברא דחטף נסכא מחבריה אתא לקמיה דר' אמי והוה ר' אבא יתיב קמיה אייתי חד שהדא דחשפה מיניה א"ל אין חשפי ודידי אמי היכי לידיינו דיינו להאי דינא נימא ליה שלים ליכא שהדי דחטפה ליפטר הא איכא חד שהדא דחטפה ניתיביה שבועה כיון דבחטיפה משהיד עליה והוא אינו [מכחישו] אלא טוען אין חטפי ודידי חטפי הוה ליה כגזלן. א"ל ר' אבא הוה ליה מחויב שבועה ואינו יכול לישבע וכל המחויב שבועה ואינו יכול לישבע משלם: אמר רבא כותיה דר' אבא מסתברא שכל מחויב שבועה שאינו יכול לישבע משלם. דתני ר' אמי שבועת ה' תהיה בין שניהם. ולא בין היורשין היכי דמי זו השבועה שחייב האב וכיוצא בה היורש פטור. אי נימא דא"ל מנה לאביך ביד אביך וא"ל נ' אית ליה ואנא פרענא לך וג' לית ליה מה לי הוא מה לי אבוה בטענת ברי קאתו. תרוייהו מחייבי. אלא לא בדטעין מנה לאבא ביד אביך וא"ל נ' ידענא וג' לא ידענא:

עין משפט נר מצוה

לד א מיי' פ"ב מהל' טוען הלכה כ סמג עשין לד טור"מ ח"מ סי' לג סעיף כ: לה ב מיי' שם הל' ד טוש"ע שם סעיף ז:
לו ג מיי' פ"ז מהל' מלוה הלכה כ סמג עשין לד טור"מ ח"מ סי' קח סעיף ט: לז ד מיי' שם הל' ג טוש"ע שם סעיף יח:
ח (מיי' פ"ד מהל' טוען הלכה ח ופ"ד מהל' גזלה הלכה יד ועיין בכ"מ טוש"ע ח"מ סי' עה סעי' יג וסי' שמד ס"ג):
ט (טוש"ע ח"מ סי' קו סעיף כ):
לח ז ח מיי' פ"ד מהל' טוען הלכה ה והלכה ז סמג עשין לה טוש"ע ח"מ סי' עה סעיף טז:

מוסף רש"י

אילימא מלוה. שכלוה קריס והיו מוליאין עליו שטר לחכיהן (כתובות פח.). לא שנו. דבשבועה מיהא שקלי יתומין מן היתומין (לקמן מח.). כבר נתחייב מלוה לבני לוה שבועה. שלא התקבל כלום, שהנפרע מן היתומין אפילו בשטר גרוע שבועה, ואין אדם מוריש ממון שהוא מחויב עליו שבועה לבניו, לפי שאין הבנים יכולים לישבע שבועה זו שנתחייב אביהם (שם). נסבא. חתיכת כסף מוחק, לשון (ישעיה מו) הפקל נסך חרש (לעיל לב:). ודידי חטפי. שלי חטפתי שאתה גזלתו ממני (שם). נימא ליה זיל שלים. שאין כל החוטפין נתחנים לומר שלי גזלתי, דא"כ אין לך גזלן שמשלם ואפילו יש עדים (שם). ליכא תרי סהדי. החטפה ואיכא למימר מינו (שם). נפטרה. מלהחזיר שהרי אין כאן שני עדים ומיגו דאי בעי אמר לא חטפתי, כי אמר נמי דידי חטפתי נאמן (שם). איכא חד סהדא. החטפה מניה ואי היה אמר לא חטפתי היה צריך לישבע להכחיש העד (שם). נימא ליה זיל אשתבע. שבועה שהעד מחייבו (שם). הוה ליה בגזלן. והמתחייב שבועה על פי עד אחד צריך לישבע על מה שהעד מעיד ולהכחיש את העד ואם אינו יכול לישבע על כך, שהרי מודה הוא לדברי העד שחטפה יהיה כאי בגזלן אבל שבועה זו כגזלן אבל כל שבועות שאינו יכול לישבע עליהן, אף זה בשבועה זו אינו יכול לישבע, שהרי מודה בה (שם). הוה מחוייב שבועה. על כרחו אם בא להחזיק בה הרי עליו לישבע אלא חטף. שאין החוטף נאמן לומר שלי חטפתי וזו היא השבועה שהעד מחייבו לישבע על מה שהעד מעיד ואינו יכול לישבע שהרי מודה לדברי (שם. וראה השגות ב"ב לד: הובא לעיל לב:).

Torah-Box.com
diffusion du judaïsme aux francophones
Tél. FR : 01.80.91.62.91 - Tél. ISR : 077.466.03.32 - contact@torah-box.com